

Trull de sa Busqueta o mas Busqueta

Matadepera

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Can Pèlacs
Emplaçament	Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
Alçada:	711

Coordenades:

Latitud:	41.64364
Longitud:	2.00172
UTM Est (X):	416865
UTM Nord (Y):	4610692

Classificació

Número de fitxa	08120 - 291
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern
Segle	XII-XVI
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Manca bona part de l'estructura.
Protecció	Inexistent
Observacions protecció:	El polígon de protecció que se senyala en el Catàleg de Béns Arquitectònics i Arqueològics de la zona de Can Pèlacs, no especifica cap protecció pel trull.
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08119A001000230000YU
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dl., 29/03/2021 - 11:40

Descripció

El trull de sa Bosqueta, o el mas Busqueta està situat en el camí de Can Pèlacs a Can Garrigosa, un cop passat el mas i deixada a mà esquerra la roureda que mena a l'avenc. El trull està ubicat per sota del marge, en ple revolt, dessota unes alzines. Forma part de les estructures de l'antic mas desaparegut, que com a unitat de producció havia de tenir per abastir-se anualment.

Les restes observades són, a la part superior, la mola sotana (1'50 m de diàmetre) col·locada damunt d'un muret de pedra collat amb morter de calç, de 0'45 m d'alçada per 0'38 m de gruix. En el muret superior que es conserva, s'hi observen restes de morter de calç. Al centre, conserva l'orifici d'encaix de l'arbre (de 0'18 cm de diàmetre), que no és res més que una biga col·locada verticalment a la qual s'hi colla el mecanisme que fa voltar una mola o rotló (de forma troncocònica o amb les parets lleugerament esbiaixades).

Al dessota de la mola sotana o mota hi ha les restes d'altres estructures, força malmeses, que probablement corresponguin amb l'assentador i els vasos comunicants. Aquestes estan relacionades amb l'extracció i depuració de l'oli. El funcionament era senzill; un cop la jàssena exercia la pressió sobre les diferents capes de cofins carregades amb la primera molta d'oliva, l'oli començava a rajar i aquest passava pels vasos comunicants fins a quedar recollit en un dipòsit totalment net d'impureses.

El trull normalment representa l'espai o l'habitable destinat a la mòlta i al premsat de les olives per a l'obtenció de l'oli però també es refereix als elements que formaven part de la instal·lació i permetien fer la mòlta: la mola sotana (jussana o mota), la mola sobirana o rotló, la premsa, els decantadors, la fona i l'infern i una llar de foc on escalfar l'aigua.

La primera fase per a l'elaboració de l'oli era la recol·lecció de les olives. Un cop triades i decantades les impureses (fulles i branquillons) les olives s'anaven introduint per a ser moltes en una mena de pica circular anomenada mola sotana o mota. En el centre de la mola hi havia un forat on s'hi col·locava verticalment una mena de bigueta, l'arbre al qual s'hi acoblava una mola o rotló més petita, amb els costats lleugerament inclinats que voltava gràcies a l'impuls d'una burreta o mula que anava voltant de manera a aixafar l'oliva fins a obtenir una pasta. Aquesta massa resultant s'anava col·locant dins d'uns cofins d'espart que un cop plens s'anaven apilant uns damunt dels altres.

Un cop tot preparat començava la premsada amb l'ajut d'una jàssena o d'una premsa. Aquest procés de mòlta i premsat es podia repetir varies vegades, essent l'oli de la primera premsada el més fort i gustós. Aquest procés rebia el nom de mòlta (un cop), remòlta (dos cops), remoltí (tres cops) i sota (quatre cops en el cas d'un any molt dolent).

Per extreure l'oli dels cofins, calia escalfar aigua en el calderó posat a la llar de foc i abocar-lo de mica en mica durant la premsada. El líquid obtingut s'escorria per un canaló fins arribar a dos recipients normalment colgats i comunicats entre sí (la fona i l'infern). En aquests recipients és on tenia lloc el procés de decantació separant l'oli del brou.

Finalment, es netejaven els cofins. D'aquí s'extreia la pinyolada i la pellofa de l'oliva que un cop ben assecat s'aprofitava, la primera com a combustible i la pellofa per a fer farina per als garrins.

Observacions:

Les Albes, que és com es coneix les masoveres de Can Pèlacs, expliquen que aquest indret l'anomenen des de sempre "El Bosquet", i que és on es localitzava l'antic mas. Si el lloc era conegut com El Bosquet, i la descendent fou una pubilla, és molt probable que del Bosquet, agafés el nom

femení de Busqueta. Ballbé (BALLBÉ: 1985) senyala la possibilitat de que l'actual pairalia de Can Pèlacs estigui construïda al damunt de les restes de l'antic mas. I que el finestral de la masoveria i l'era conservada són les úniques restes, juntament amb el trull que han sobreviscut.

Una excavació arqueològica podria aportar més dades estructurals. Posteriorment es podria protegir i museïtzar amb un plafó explicatiu. Probablement els plans situats al davant mateix fossin en altres temps un oliverar.

Història

Ballbé, (1985), situa la primera data on apareix esmentat el cognom o topònim Sabusqueta, l'any 1278: Arnau de sa Busqueta reconeix a la filla de Joan Jalec que li ha aportat en dot CCC m. i ell li fa un augment de CC m. i li assegura la propietat del mas Busqueta que té del monestir de Sant Llorenç del Munt. (feta a XVII de les calendes de maig de l'any 1278).

L'any 1296 ho és en Berenguer Busqueta. L'any 1337 apareix el nom de Guillem de Sabusqueta. L'any 1437 ho és Salvador Sabusqueta i el 1535 Joan Busqueta.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1985). *Masos i pairalies de Matadepera*. Matadepera: Caixa d'Estalvis de Terrassa i Ajuntament de Matadepera.

FERRANDO i ROIG, Antoni (1987). *El Monestir de Sant Llorenç del Munt i les seves possessions*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

OTERO, Iago; DOMÈNECH, Laia; i ESCALONA, Alba (2007). La dimensió ambiental del sector primari al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. El cas de l'explotació d'agricultura ecològica de Can Pèlacs (Matadepera); dins VI Trobada d'estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac: Diputació de Barcelona, pp. 51-57.

